

KÜLÖNFÉLÉK.

Olvasóinkhoz. A „Keresztény Magvető“ ismét jubiláris évfordulóhoz érkezett. A jelen füzettel a 70-ik évfolyamát kezdi meg. Ritka évforduló egy tudományos célt szolgáló folyóirat életében. Erdélyben a magyaryelvű folyóiratok között páratlanul áll. Mi azzal szeretnők ezt az évfordulót megünnepelni, ha terjedelmét bővíthetnők vagy minden hónapban megjelentethetnők, mert a mai formában és terjedelemben már nehezen bírja meg szellemi termésünket. Azonban anyagi gyöngeségünk akadályozza jó szándékunkat. Az előfizetések-ből befolyó összeg még a nyomdai költségeket is alig fedezi. Arra meg nem is gondolunk, hogy akár az írókat, akár a szerkesztőket valamivel díjazzuk. Csupán azzal tehetjük emlékezetessé ezt az évfordulót, hogy az eddigi szerkesztő mellé társszerkesztőnek felkértük *P. Szentmártoni Kálmán* jeles történetírót, hogy ez által a mult hagyományait helyreállítsuk s másfelől a jövő fejlődését is biztosabbá tegyük. De, hogy reményeinket valóra válthassuk, az jó részben attól függ, hogy olvasóink mennyire támogatják vallási és egyházi életünknek s általában a szabadirányu kereszténységnek ezt a kipróbált harcosát. Azért kérjük olvasóinkat és előfizetőinket, hogy nem csupán a saját előfizetések megújításával, hanem új előfizetők gyűjtésével is tegyék lehetővé folyóiratunk további fennmaradását és fejlődését, amelyért mi is minden áldozatra készek vagyunk. *A szerkesztők.*

Egyházi főtanácsi ülések. A mult évről elmaradt, szokásos Egyházi Főtanácsi ülést 1938. január 16-án és 17-én tartotta meg az unitárius egyház. Ezeket megelőzte január 15-én a Dávid Ferenc Egylet közgyűlése, amelyen már érezhető volt az az ideges nyugtalanság és türelmetlenség, mely a Főtanácsnak választás előtti részét jellemezte. A Dávid Ferenc Egylet elnökévé *Dr. Gál Miklós* képviselőt választották, ügyvezető alelnökké pedig *Dr. Kiss Elek* theol. tanárt. A választmány maradt a régi, amennyiben a kisorsoltakat újra visszaválasztották.

A főtanácsi ülést január 16-án reggel *Dr. Ferenczy Géza* főgondnok nyitotta meg aggodalmas, de határozott, irányjelölő, szép szavakkal. A különböző felfogások árnyalata meglátszott már a tárgysorozat megállapításánál, amely megtörténvén, az újonnan megválasztott körü felügyelő gondnokok: *Dr. Fekete Sándor*, *Dr. Barabásy Albert* és *Tanka Károly* letették az esküt. Az elhunyt *Dr. Elekes Dénes* székelykeresztúri főgimnáziumi felügyelő-gondnokról kegyeletes szavakkal emlékezett meg a Főtanács, majd megválasztotta *Dr. Elekes Domokost* és *Dr. Lőrinczy Istvánt* új főgimnáziumi gondnokokká. *Dr. Szent-Iványi József* főgondnok lemondását sajnálattal vette tudomásul a Főtanács s helyébe *Dr. Gál Miklós* országgyűlési képviselőt választotta meg. Főtanács tudomásul vette, hogy *Dr. Boros György* püspök 1938 április 1-én nyugalomba vonul s helyébe püspöknek csaknem egyhangulag *Dr. Varga Béla* főjegyzőt választotta. A főtanácsi ülésnek legizgalmasabb pontja az volt, hogy betöltsék-e a mostani Főtanácson a főjegyzői állást vagy ne? *Dr. Ferenczy Géza* főgondnok nem tartotta időszerűnek a főjegyzői állás azonnali betöltését, azonban a többség a betöltés mellett nyilatkozott s ezért főgondnoki állásáról lemondott. *Dr. Varga Béla* püspök meleg szavakkal kérte *Dr. Ferenczy Gézát*, hogy változtassa meg elhatározását s a Főtanács is lelkesen tüntetett mellette, de eredménytelenül, mert *Dr. Ferenczy Géza* megmaradt elhatározása mellett.

Főtanács egyházi főjegyzőjévé nagy szótöbbséggel *Dr. Kiss Elek* teol. tanárt választotta meg. Ugyancsak *Dr. Kiss Eleket* választották meg teol. dékánnak is. Megválasztották azután a különböző bizottságokat is. Szép eredménynek mondható a Főtanácsnak az a határozata, amely kimondotta, hogy a székelykeresztúri főgimnázium felső tagozatának fenntartását az egyház újra vállalja.

A választások után annyira megcsappant az érdeklődés, hogy például a jószágfelügyelőségnek annyira fontos, tartalmas jelentését már kevesen hallgatták s így volt ez tovább is, szinte hajszolták a tárgyakat, csakhogy minél hamarabb vége legyen.

Felemelő volt a Főtanács befejezése, midőn *Útő Lajos* és *Lőrinczi Dénes* lelkészek, mintegy szónoki versenyre kelve szebbnél-szebb kifejezésekkel üdvözölték az Elnökséget s fejezték ki a Főtanács nevében köszönetüket. *Árkosi Tamás* közügyigazgató megható imájával záródott be a Főtanács.

Az egész Főtanács folyamán többször felhangzott, hogy ez a Főtanács „*történelmi*”; mi is hisszük, hogy az lesz, ha az új rend az unitárius élet folytonosságát harmonikusan biztosítani tudja. *Sz. K.*

Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör 1938 január hó 15-én délelőtt tartotta a püspökség disztermében 1937 évről elmaradt rendezés közgyűlését. Mintegy 70 lelkész jelent meg e népes gyűlésen. „Erős várunk“ eléneklése után Biró István imája emelte a lelkeket Istenhez. Pál Dénes elnök megnyitójában visszapillantást vetett a Lelkészkör negyvenéves multjára. Melegen üdvözölte Gvidó Béla esperes-lelkészt 50 éves lelkészi szolgálatá határkövénél.

Elnöki bejelentések során szomoruan nyert megállapítást, hogy az unitárius lelkészek államsegélyének kielégítő rendezése az elmúlt évben sem nyert megnyugtató megoldást.

A vidéki lelkészkörök munkásságáról szóló évi jelentést Kővári Jakab terjesztette elő, röviden vázolvá lelkészkörünk 40 éves munkásságának irányelveit. Tartatott az elmúlt évben egy háromnapos konferencia Brassóban. Előadásai, a hozzászólások és megbeszélések bátran megállják az összehasonlítást akár felekezeti, akár nemzetközi viszonylatban. Nagy lendületet adott az egységes munkának a Nagy Dénes lelkész által összeállított s a körök többsége által elfogadott munkaprogram.

A hitoktatás reformjáról tartott előadást Nagy Dénes. Előadását élénk megbeszélés követte.

Sigmond József szerkesztő a kör folyóiratának az „Unitárius Szószék“-nek 1937 évi munkásságáról számolt be.

Ekárt Andor pénztáros a Lelkészkör 1937 évi pénztári forgalmáról számolt be. Gyűlés úgy a szerkesztőnek, mint a pénztárosnak elismerő köszönetét fejezte ki munkásságukért.

Fekete Lajos jegyző már korábban bejelentvén ezen tisztségéről való lemondását, gyűlés Kővári Jakabot választotta meg jegyzőnek.

Fikker János alelnök zárószavaival ért véget a gyűlés. . . .ab.

Hirek Angliából.

Kik lesznek a nyári angol látogatók? Már is több angol lelkész készül, hogy a nyár folyamán meglátogassák az erdélyi unitáriusokat. Így Rev. Philipson wallascyi lelkész, aki az Angliában tanuló unitárius hallgatóknak egyik legodaadóbb felkarolója. Mr. Twinn liverpooli fiatal lelkész feleségével együtt, aki nemcsak látogatni akar, hanem a nyelvet is meg akarja tanulni s már is igen sokat tud az angolok számára annyira nehéz magyar nyelvből. Mr. Short londoni lelkész feleségével együtt, aki egyuttal egyik erdélyi unitárius lelkész „komája“ lesz.

Zsidó hallgatók az unitárius teológián. Az angol unitáriusság szabadelvűségének egyik jele az is, hogy az oxfordi „Manchester College“-ban két zsidó hallgatót vett föl s azoknak ösztöndíjat is adott. Mindkettő Németországból menekült Angliába s kitűnő képzettségüket mutatja az is, hogy mindkettőjüknek meg van a doktorátusa.

Két érdekes mozgalom. Anglia a mozgalmak, az eszmék hazája. Talán nincs egy eszme a világon, melynek Angliában ne lenne képviselője. Most mégis a két legjelentősebb mozgalom: az „Oxford Group Mouvement“ és a „Pacifist Mouvement“. Az előbbi megalapítója egy Buchmann nevű amerikai és célja a vallási és erkölcsi élet megvalósítása. Eszmeköre pszichológiai és vallási. A pszichológiai oldalon hirdeti a kibeszélés fontosságát: bármi fekszik a sziveden, mondd el mindenkinek s ezáltal visszanyered lelki egyensúlyod. A vallási oldalon Istennek életünkbe való állandó beleszólását hangsúlyozza s hirdeti, hogy az igazi élet titka: Isten vezetése alatt való éles, akaratunknak Isten akaratára való vetése. A cél megvalósítására, a gyakorlati vallás megélésére a következő alapelveket hangsúlyozza: Meggyőződést, megtérést, megvallást és folytatást. Az erkölcsös élet megvalósítására négy u. n. „abszolútumot“ fogadott el vezető elvül: „abszolút szeretetet, abszolút hitet, abszolút tisztaságot (sexuális) és abszolút önzetlenséget“.

A másik igen érdekes mozgalom a „Pacifist Mouvement“, „Béke mozgalom“, élén Lansbury-vel, a hetven éves aggastyánnal, aki lemondott az igen erős munkáspárt elnökségéről csak azért, mert mint tökéletes pacifista nem akart tagja lenni egyetlen egy kormánynak sem, amely hozzájárul a felfegyverkezés által a háború előkészítéséhez. E mozgalom mind nagyobb teret foglal el s vezetői csaknem minden héten minden városban nyilvános gyűlést tartanak. Céljuk valóban evangéliumi: kiirtani a háborút, a katonaságra fordítandó pénzt inkább a szegényebb államok felsegítésére használni fel s minden nemzetek között felmerülő viszályt a csatamező helyett a kerekasztal mellett intézni el. Vezetői világiak és protestáns papok. Minket unitáriusokat azért is érdekel e mozgalom, mert az angol unitárius papoknak nagy része pacifista és sokan e mozgalomban az unitárius eszmék megvalósítását látják.

„The Chechoslovak Church“. E cím alatt nemrég jelent meg egy kis könyv Hnik, Kovar és Spisar cseh teológiai tanárok tollából. A könyv célja megismertetni az angolokkal és amerikaiakkal a világ-

háboru után alakult „Csehszlovák Egyház“ történetét és hitelveit. Az angol és amerikai unitáriusok igen nagy rokonszenvvel viseltetnek a külsőségeiben, liturgiájában még orthodox, de hitelveiben nagyon szabadelvű egyház iránt. Ha megalakulásának indító oka összefüggésben is volt a cseh nemzet független állammá váló alakulásával s ha alapítói a vallás háttérében a nemzeti egység eszményét is akarták szolgálni, már-már azonban teljesen kilépett a szűkebb keretből s célját három nagy eszme megvalósításában látja: 1. Megtalálni a synthézist a vallás és tudomány között. 2. Kifejezésre juttatni a vallásos vágyakozást az embernek Istennel való összefüggésében. 3. Sokkal tökéletesebb megvalósítása az emberiség testvériségének. Az új egyháznak négy püspöke, 272 egyházközsége, 303 papja és 327 vallásnitója van. Ez által a „Csehszlovák Egyház“ hozzánk legközelebb fekvő nagy szabadelvű egyház.

Az Erdélyi Unitárius Egyház története Angliában. Kevesen tudják, hogy az oxfordi és manchesteri unitárius teológián a tanárok, ha nem is az egész egyháztörténetünket, de különösen Dávid Ferenc és János Zsigmond életét és korát előadják és az unitárius templomokban gyakran megemlékeznek az erdélyi unitárius nagyokról. Így pl. január 9-ikén, a nemzetközi unitárius vasárnapon Rev. Philipson wallascy-i lelkész a kereszténység hivatásáról beszélve többek között ezeket mondta: „Gyakran halljuk a megállapítást, hogy a Szabadelvű Kereszténységből hiányzik a lelkesedés, hogy hiedeg és számító. Ám mindenkinek tudnia kellene, hogy a Liberális Keresztény Mozgalom mögött a férfiak és nők bátorságának, lelkesedésének fényes öröksége húzódik meg. Így Erdélyben az Unitárius Egyháznak csaknem négyszázados megszakítás nélküli története van. Dávid Ferenc volt e legősibb egyháznak megalapítója, vezetője, hőse és martirja. Lelkesedésének hatása alatt a fejedelem és a nemesség nagyrésze unitáriussá lett. E tény igazi jelentősége abban áll, hogy egyetlen egy eset az emberiség történetében, amikor unitárius fejedelem volt a trónon s hatalmát nem a más hitűek elnyomására használta fel“. Az üldözésekről beszélve ezeket mondta: „Évek hosszú során át üldözések törtek és törnek ki ellenük és utjuk, életlehetőségük végtelenül nehéz, de kitartásuk mindig nagy és példaadó volt s ez tagadó jele a sokszor hangzott megállapításnak, hogy a Liberális Kereszténység nélkülözze a lelkesedést és az odaadást“. Beszéde végén egyik ott levő erdélyi unitárius hallgatóhoz fordulva, az Erdélyi Unitárius Egyház és annak vezetői iránt való szimpátiáját, jóakarátát és üdvözlését tolmácsolta. *Bodor András.*

Szerkesztésért felel: VÁRI ALBERT.

Nyilvános nyugtázás.

A Keresztény Magvetőre az utolsó nyugtázás óta a következő befizetések történtek:

Lőrinczy István tanár 200, Dr. Márkos György 50, Szent-Iványi Sándor 200, Tana Ferenc 200, Dr. Bernád Ágoston 100, Dr. Csutak Mihály 150, Dr. Kauntz Józsefné 200, Gyarmathy Árpád 200, Dr. Gyergyay Árpád 200, Dr. Ferencz József 100, Dr. Ferencz Áron 100, Kolozsvári Unitárius Egyházközség 200, Németh István 100, Austerlitz Vilmos 200, Orbók Gyula 62, Kiss Tihamér 185, Major Sándor 50, Péter Sándor 200, Unitárius Teol. Akadémia 400, Sepsiszentkirály 1000, Alsójárja 200, Fogaras 200, Tana Sámuel min. tanácsos 200, Konopi Kálmánné 200, Dr. Szent-Iványi Gábor 400, Torockó 200.

Tisztelettel kérem a hátralékok és az előfizetési díjak beküldését, hogy a folyóirat előállításában és szétküldésében akadály ne merüljön fel.

Cluj, 1938 február 1.

Hadházy Sándor.
pénztárnok.

